

Zmiany w szkolnictwie branżowym – czy na korzyść rynku pracy?

Wstęp

Jednym z największych wyzwań, z którym od lat mierzą się przedsiębiorcy, jest niewystarczająca liczba wykwalifikowanych pracowników. Natomiast jedną z największych bolączek polskiego systemu edukacji jest niedobór kształcenia praktycznych umiejętności na poziomie szkół zawodowych. Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół branżowych do potrzeb rynku pracy to nieustające wyzwanie dla wszystkich podejmujących się trudu modernizacji kształcenia zawodowego. Ostatnio, biorąc udział w panelu Europejskiego Forum Finansowania Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorców, poruszałem problem kształcenia dualnego – w moim przekonaniu tak bardzo potrzebnego szczególnie teraz. Dziś umiejętności najtrudniejsze do znalezienia wśród kandydatów w Polsce¹ to m.in. umiejętności techniczne, inżynierskie czy logistyczne, a niedobór talentów w podziale na sektory rynku² najbardziej zauważalny jest w transporcie, logistyce i usługach komunalnych, a także w naukach przyrodniczych i opiece zdrowotnej oraz w przemyśle.

Edukacja powinna zatem przede wszystkim mieć wymiar kształcenia młodych fachowców pod konkretne zapotrzebowanie pracodawców, zwłaszcza w gospodarce regionalnej czy lokalnej, i zapewniać rozwój kompetencji potrzebnych na rynku pracy. W dzisiejszych czasach głównym czynnikiem, który wpływa na pracę jest technologia. Obecnie zaczynają dominować technologie informacyjne i komunikacyjne a także sztuczna inteligencja. Edukacja powinna więc być oparta również na innowacjach, bowiem „pojawiające się różnice w umiejętnościach między rozwijającymi się i zanikającymi rolami mogą pogłębić istniejące luki kompetencyjne”³. Zapotrzebowanie na techników i specjalistów obsługujących zaawansowane technologie a także poszerzanie dostępu cyfrowego znajdują się wśród najbardziej transformacyjnych trendów⁴. Jak wynika z badania *Future of Jobs Survey 2025* „brak umiejętności jest kategorięcznie uważany za największą barierę w transformacji biznesowej”⁵, a „63% pracodawców wskazało je jako główną barierę w latach 2025-2030”⁶. Co ważne „dwie trzecie

¹ *Niedobór talentów w Polsce 2025*, https://prowly-prod.s3.eu-west-1.amazonaws.com/uploads/landing_page_image/image/603481/d602a0455bc361293b879f1c7389e7bf.pdf

² Tamże.

³ *The Future of Jobs Report 2025*, World Economic Forum, January 2025, <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/digest/>

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

planuje zatrudnić osoby o określonych umiejętnościach w zakresie sztucznej inteligencji, a 40% przewiduje redukcję zatrudnienia w miejscach, w których sztuczna inteligencja może automatyzować zadania”⁷. Lista zawodów szkolnictwa branżowego powinna zostać zatem urealniona i odpowiadać na potrzebę specjalizacji m.in. w zawodach przyszłości.

Możliwość kształcenia w nowych zawodach wejdzie w życie 1 września 2026 r. za sprawą *Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 20 marca 2026 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*⁸. Dokument został już podpisany i wprowadza nowe zawody w branżach takich jak: mechanika precyzyjna (trzy zawody), branża ogrodnicza (siedem zawodów) i branża teleinformatyczna (jeden zawód). Jak podaje Ministerstwo Edukacji Narodowej „w kwalifikacjach wyodrębnionych w nowowprowadzonych zawodach możliwe będzie prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz kursów umiejętności zawodowych”⁹. Natomiast kilka dotychczas istniejących zawodów zostało wykreślonych, a „kształcenie w zawodzie florysta zostało przeniesione ze szkoły policealnej do branżowej szkoły I stopnia”¹⁰. Czy zaproponowane przez Ministerstwo zmiany w kształceniu branżowym okażą się korzystne dla rynku pracy?

Rozporządzenie Ministra Edukacji – nowe zawody od września 2026 r.

*Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 marca 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*¹¹ zakłada powstanie 11 nowych zawodów i likwidację 6 dotychczasowych zawodów. Natomiast „kształcenie w zawodzie florysta zostało przeniesione ze szkoły policealnej do branżowej szkoły I stopnia”¹². Zgodnie z informacjami opublikowanymi wraz z omawianym Rozporządzeniem, kilka zawodów zastąpiono, tymi bardziej dopasowanymi do potrzeb rynku. W celu unowocześnienia oferty edukacyjnej, **z oficjalnej klasyfikacji wykreślono takie zawody jak**¹³:

1. mechanik precyzyjny – (przewidziano tu okres przejściowy: szkoły mogą uruchamiać kształcenie na tym kierunku w latach szkolnych 2026/2027 oraz 2027/2028);

⁷ Tamże.

⁸ *Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 marca 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, (Dz.U. 2026 poz. 404), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20260000404/O/D20260404.pdf>

⁹ *11 nowych zawodów szkolnictwa branżowego – rozporządzenie podpisane*, <https://www.gov.pl/web/edukacja/11-nowych-zawodow-szkolnictwa-branzowego--rozporzadzenie-podpisane>

¹⁰ Tamże.

¹¹ *Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 marca 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie...*, wyd. cyt.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

2. optyk-mechanik;
3. technik optyk;
4. ogrodnik;
5. technik ogrodnik;
6. technik architektury krajobrazu.

Istotnym elementem projektu jest **powstanie 11 nowych zawodów** w branżach takich jak: mechanika precyzyjna (3 zawody), branża ogrodnicza (7 zawodów) i branża teleinformatyczna (1 zawód)¹⁴:

1. Mechanika precyzyjna:
 - monter optoelektroniki;
 - technik optoelektroniki;
 - technik optyki okularowej.
2. Branża ogrodnicza:
 - agroogrodnik;
 - asystent florystyczny;
 - asystent ogrodnicy;
 - ogrodnik terenów zieleni;
 - technik agroogrodnictwa;
 - technik aranżacji florystycznych;
 - technik architektury krajobrazu i arborystyki.
3. Branża teleinformatyczna:
 - technik cyberbezpieczeństwa.

Jak podaje Ministerstwo „w kwalifikacjach wyodrębnionych w nowowprowadzonych zawodach możliwe będzie prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz kursów umiejętności zawodowych”¹⁵. Dodatkowo, dla branży transportowej i lotniczej zaktualizowano podstawy programowe (zmiany nazw kwalifikacji), co oznacza, że kursy na dotychczasowe zawody będą teraz prowadzone według unowocześnionych wytycznych, dotyczy to zawodów takich jak¹⁶:

1. Branża transportu drogowego:
 - kierowca mechanik;
 - technik transportu drogowego.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ *11 nowych zawodów szkolnictwa branżowego...*, wyd. cyt.

¹⁶ Tamże.

2. Branża transportu lotniczego:

- technik awionik;
- technik lotniskowych służb operacyjnych;
- technik mechanik lotniczy.

Ponadto, w przypadku zawodu technik lotniskowych służb operacyjnych, aktualizacja podstawy programowej przyniosła dodatkową, bardzo istotną zmianę – zastosowano podniesienie poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji z IV na V¹⁷.

Stanowiska organizacji pracodawców

Związek Rzemiosła Polskiego i inne organizacje pracodawców od lat postulują, aby szkoły kształciły w zawodach odpowiadających rzeczywistemu zapotrzebowaniu gospodarki, a stała współpraca szkół z przedsiębiorstwami przy tworzeniu programów nauczania jest przez te organizacje szczególnie podkreślana. Środowisko rzemiosła dostrzega potrzeby zmian w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego oraz docenia część zmian zaproponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dostosowanie edukacji do rozwoju technologicznego i wymagań nowoczesnego rynku pracy to krok w dobrą stronę. Jednak analiza ostatniej zmiany rozporządzenia, które wejdzie w życie od września 2026 r., obnaża poważne luki organizacyjne i finansowe. Wdrożenie reformy w tak krótkim czasie bez realnego wsparcia dla firm prowadzących kształcenie dualne może spowodować trudności realizacyjne i pogłębienie luk kompetencyjnych. Przeprowadzenie reformy kształcenia wymaga czasu na przygotowanie nowych podstaw programowych, materiałów dydaktycznych, przeszkolenie kadry pedagogicznej oraz – co kluczowe – adaptację samych pracodawców. Ciężar proponowanych zmian został w głównej mierze przeniesiony na samorządy, szkoły oraz pracodawców realizujących kluczowy dla gospodarki model kształcenia dualnego. Resort edukacji powinien pilnie wypracować, we współpracy z rzemiosłem, ścieżki uzyskiwania uprawnień czeladniczych i mistrzowskich w nowych zawodach. W przeciwnym razie powstaną puste kierunki, w których teoria ze szkół drastycznie rozjedzie się z rynkową praktyką. Zamiast automatycznej likwidacji tradycyjnych profesji, Ministerstwo powinno stawiać na ich modernizację i dostosowanie do nowych wymagań rynku. Szkolnictwo zawodowe nie może być reformowane w oderwaniu od tych, którzy umożliwiają uczniom praktyczną naukę zawodu, a później zatrudniają absolwentów tej nauki. W opinii Związku Rzemiosła Polskiego, należy zdecydowanie lepiej wykorzystać potencjał realizowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

¹⁷ Tamże.

projektu pt. „Porozumienie branżowe na rzecz kształcenia i szkolenia zawodowego” i uwzględnić sugestie branż przy kształtowaniu celów kształcenia zawodowego oraz doskonaleniu podstaw programowych.

W trakcie opiniowania ww. Rozporządzenia na etapie projektu Konfederacja Lewiatan była zaniepokojona propozycją wykreślenia zawodu mechanik precyzyjny i wniosowała o odroczenie tej decyzji o rok, tj. wejście w życie przepisu o nierozpoczynaniu kształcenia w zawodzie „mechanik precyzyjny” od 1 września 2027 r. Należy zgodzić się ze zdaniem tej organizacji, że odroczenie decyzji o rok pozwoliłoby¹⁸:

- przygotować szkoły do wprowadzenia nowego zawodu;
- zachować ciągłość dopływu wykwalifikowanych absolwentów do przemysłu;
- uniknąć nagłego przerwania efektywnego i sprawdzonego modelu kształcenia.

Związek Rzemiosła Polskiego zgadza się także z tym, że likwidacja zawodu od 1 września 2026 mogłaby doprowadzić do¹⁹:

- powstania luki kompetencyjnej – przerwa we współpracy ze szkołami kształcącymi w tym zawodzie;
- ograniczenia dopływu kadr o określonym profilu technicznym;
- braku możliwości wprowadzenia innego zawodu dostosowanego do potrzeb pracodawców od roku szkolnego 2026/2027.

Rzeczniczka Małych i Średnich Przedsiębiorców, podczas opiniowania projektu omawianego Rozporządzenia wносиła o „rozważenie utrzymania możliwości dalszego kształcenia w zawodzie ‘florysta’ w szkołach policealnych, równoległe z kształceniem w branżowej szkole I stopnia, poprzez uzupełnienie treści Projektu o możliwość prowadzenia kształcenia w kwalifikacji OGR.09 w szkołach policealnych”²⁰. Natomiast sam kierunek działań Ministra Edukacji polegający na rozszerzeniu kręgu podmiotów realizujących kształcenie w zawodzie florysta, poprzez wprowadzenie go do branżowej szkoły I stopnia został uznany przez Rzecznikę MŚP za pozytywny. W jej opinii takie rozwiązanie może „sprzyjać zwiększeniu dostępności kształcenia zawodowego dla młodzieży”²¹. Natomiast zdaniem Rzeczniczki MŚP, aby zapewnić

¹⁸ *Opinia do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2026 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, Konfederacja Lewiatan, dn. 5 marca 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183668/dokument768737.pdf>, s. 2.

¹⁹ Tamże, s. 1.

²⁰ *Uwagi do Projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Nr wykazu: 103)*, Rzecznik MŚP, z dn. 13 lutego 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183668/dokument763957.pdf>, s. 1.

²¹ Tamże, s. 2.

dostęp do zawodu osobom dorosłym – w szczególności tym, które łączą naukę z pracą lub planują przekwalifikowanie w późniejszym wieku – szkoły policealne mogłyby pełnić istotną rolę dla rynku pracy, zapewniając szeroki i równy dostęp do zawodu oraz stabilność kadrową przedsiębiorców, w tym licznych mikro i małych firm w branży florystycznej²².

W opublikowanym w Dzienniku Ustaw Rozporządzeniu, stanowisko Konfederacji Lewiatan wzięto pod uwagę i poinformowano, że „Minister właściwy ds. gospodarki (...) pozytywnie zaopiniował przesunięcie o dwa lata wygaszenia kształcenia w zawodzie mechanik precyzyjny, a tym samym umożliwienie naborów do klas pierwszych branżowych szkół I stopnia na rok szkolny 2026/2027 i 2027/2028”²³. To ważna decyzja dla Branżowej Szkoły I Stopnia nr 1 w Zespole Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Casino we Wrześni, która była jedyną w Polsce szkołą, która we wrześniu 2025 r. dokonała naboru do klasy pierwszej kształcącej w zawodzie mechanik precyzyjny. Jak wynika z opinii Dyrektora ww. szkoły do Projektu Rozporządzenia zakaz naboru dla zawodu mechanik precyzyjny już od 1 września 2026 r. uniemożliwiłby podjęcie skutecznych decyzji związanych z zastąpieniem nowym zawodem ze względu na brak czasu na uzyskanie pozytywnych opinii rad zatrudnienia²⁴.

W odpowiedzi, odnoszącej się do uwag Konfederacji Lewiatan zaznaczono, że „w roku szkolnym 2024/2025 w zawodzie mechanik precyzyjny kształciło się 106 uczniów (w tym 67 będących młodocianymi pracownikami)”²⁵, a „zawody z branży mechaniki precyzyjnej, w tym zawody optyczne, które obecnie widnieją w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, i które można zdobyć w toku kształcenia w systemie oświaty formalnej, w opinii pracodawców reprezentujących sektor optyki przemysłowej i okularowej oraz mechaniki precyzyjnej nie są dostosowane do aktualnego zapotrzebowania rynku pracy, nie są też atrakcyjne dla absolwentów szkół podstawowych wybierających kierunek dalszego kształcenia, w szczególności kształcenia zawodowego. Chodzi o kadre dla: zakładów produkujących sprzęt elektroniczny i optyczny, firm zajmujących się optyką okularową, fotoniką, automatyką, kamerami przemysłowymi i systemami bezpieczeństwa (systemy wizyjne różnego przeznaczenia), medycznym sprzętem diagnostycznym, przemysłu obronnego i lotniczego (np. systemy celownicze, noktowizja)”²⁶.

²² Tamże.

²³ *Odpowiedź na pismo z 5 marca 2026 r. przekazujące opinię Konfederacji Lewiatan do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, Ministerstwo Edukacji, dn. 11 marca 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/579/12406702/13183665/13183669/dokument768743.pdf>, s. 1.

²⁴ *Kształcenie młodocianych pracowników w ZSP we współpracy z firmami: Volkswagen Poznań, Gestamp Polska i Blum*, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/579/12406702/13183659/13183662/dokument763959.pdf>, s. 2.

²⁵ *Odpowiedź na pismo z 5 marca 2026 r. przekazujące opinię Konfederacji Lewiatan...*, wyd. cyt.

²⁶ Tamże.

Jeśli chodzi o możliwość dalszego kształcenia w zawodzie „florysta” w szkołach policealnych, równoległe z kształceniem w branżowej szkole I stopnia, o które postulowała Rzeczniczka MŚP – uwaga nie została uwzględniona.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę to, że w ciągu następnych kilkunastu lat będziemy mieli do czynienia z masową redukcją i transformacją ludzkiej pracy, plusem ww. Rozporządzenia jest pozytywny wpływ na poszerzenie oferty kształcenia zawodowego i ustawicznego. Organizacje pracodawców a także m.in. agencje zatrudnienia czy instytucje szkoleniowe dostaną możliwość uruchomienia kwalifikacyjnych kursów zawodowych dla osób dorosłych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w nowych zawodach: agroogrodnik, asystent florystyczny, asystent ogrodniczy, ogrodnik terenów zieleni, monter optoelektroniki, technik agroogrodnictwa, technik aranżacji florystycznych, technik architektury krajobrazu i arborystyki, technik cyberbezpieczeństwa, technik optoelektroniki, technik optyki okularowej²⁷. Pozytywnie należy ocenić także uwzględnienie przepisów przejściowych, które umożliwią uczniom dokończenie rozpoczętego cyklu nauki.

Choć proponowane zmiany nie wpłyną na zmniejszenie wydatków przedsiębiorców to być może zwiększą możliwość pozyskania pracowników o odpowiednich kwalifikacjach – zwłaszcza wysokotechnologicznych. Jednak w przyszłości należałoby uwzględniać sugestie branż przy kształtowaniu celów kształcenia zawodowego oraz doskonaleniu podstaw programowych. Należy wypracować, we współpracy z rzemiosłem, ścieżki uzyskiwania uprawnień czeladniczych i mistrzowskich w nowych zawodach. Mimo wszystko należy mieć nadzieję, że proponowane zawody wpiszą się w naszą rzeczywistość i będą cieszyły się popularnością. Odpowiadając na pytanie postawione na wstępie można powiedzieć, że zmiany w kształceniu branżowym wydają się mimo wszystko korzystne dla rynku pracy. Pracodawcy zyskają bowiem lepiej wykształconych pracowników, dopasowanych do potrzeb przedsiębiorstw. Jednak samo rozszerzenie katalogu zawodów nie wystarczy. Efektywność nowych rozwiązań będzie zależała od jakości współpracy szkół z przedsiębiorcami, odpowiedniego wyposażenia oraz zapewnienia kadry nauczycieli kształcenia zawodowego.

²⁷ Ocena skutków regulacji projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego z dn. 30.01.2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183666/dokument760896.pdf>, s. 3.

Bibliografia

- 11 nowych zawodów szkolnictwa branżowego – rozporządzenie podpisane*, <https://www.gov.pl/web/edukacja/11-nowych-zawodow-szkolnictwa-branzowego--rozporzadzenie-podpisane>
- Kształcenie młodocianych pracowników w ZSP we współpracy z firmami: Volkswagen Poznań, Gestamp Polska i Blum*, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183659/13183662/dokument763959.pdf>
- Niedobór talentów w Polsce 2025*, https://prowly-prod.s3.eu-west-1.amazonaws.com/uploads/landing_page_image/image/603481/d602a0455bc361293b879f1c7389e7bf.pdf
- Ocena skutków regulacji projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego z dn. 30.01.2026 r.*, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183666/dokument760896.pdf>
- Odpowiedź na pismo z 5 marca 2026 r. przekazujące opinię Konfederacji Lewiatan do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, Ministerstwo Edukacji, dn. 11 marca 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183669/dokument768743.pdf>
- Opinia do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2026 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, Konfederacja Lewiatan, dn. 5 marca 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183668/dokument768737.pdf>
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 marca 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego*, (Dz.U. 2026 poz. 404), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20260000404/O/D20260404.pdf>
- The Future of Jobs Report 2025*, World Economic Forum, January 2025, <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/digest/>
- Uwagi do Projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Nr wykazu: 103)*, Rzecznik MŚP, z dn. 13 lutego 2026 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//579/12406702/13183665/13183668/dokument763957.pdf>